

REGIONALE EN LOKALE DIMENSIE IN EUROPA**I. INLEIDING**

1. In deze nota worden de kwesties behandeld die tijdens de plenaire zitting op 7 februari 2003 zouden kunnen worden besproken. Deze nota is opgesteld in het licht van de aan de Conventie voorgelegde bijdragen ¹, de voorstellen van het Comité van de Regio's ², de gedachte-wisselingen in de door vice-voorzitter J.L. Dehaene voorgezeten Contactgroep en de bijdragen aan het forum, alsmede de lopende besprekingen in de instellingen. ³
2. Uit de brede scala aan voorstellen worden alleen de voorstellen gelicht die in aanmerking komen voor het constitutionele debat van de Conventie en die in ieder geval geen afbreuk doen aan het recht van de lidstaten om zelf hun interne structuren te bepalen. ⁴ Sommige van de aan de orde gestelde kwesties betreffen de Europese territoriale overheden in hun geheel, andere hebben specifiek betrekking op regio's met wetgevende bevoegdheden, en nog andere betreffen specifiek het Comité van de Regio's.
3. De uitgebreide Europese Unie zal circa 100 000 territoriale overheden omvatten, waarvan de verkozen assemblees en de uitvoerende macht "het recht en het feitelijke vermogen hebben om in het kader van het nationale recht onder eigen verantwoordelijkheid en ten behoeve van hun bevolking een belangrijk deel van de openbare aangelegenheden te regelen en te behe- ren." ⁵ Sommige daarvan leggen uit economisch en demografisch oogpunt veel gewicht in de schaal. Op tal van gebieden zoals economische ontwikkeling en ruimtelijke ordening,

¹ Zie de bijdragen van Bösch, Farnleitner, Kiljunen, Lamassoure, MacCormick, Speroni, Teufel en de bijdragen van de PPE en de PSE, alsmede de toespraak van voorzitter V. Giscard d'Estaing in Brugge.

² Advies van het Comité van de Regio's over "de rol van de regionale en lokale overheden bij de Europese opbouw" (Lord Tope).

³ Resolutie van het Europees Parlement van 14 januari 2003 over "de rol van de regionale en lokale overheden bij de Europese opbouw".

⁴ In dat verband heeft het Hof er herhaaldelijk aan herinnerd dat het niet aan de instellingen van de Gemeenschap is om zich uit te spreken over de verdeling van de nationale bevoegdheden in de lidstaten.

⁵ Zie artikel 3, lid 1, van het Europees Handvest inzake lokale autonomie (*self government*) van de Raad van Europa.

milieu, consumentenbescherming, voedselveiligheid, volksgezondheid, werkgelegenheid, bestrijding van armoede en uitsluiting, regionaal en stadsvervoer, hebben de territoriale overheden overeenkomstig de nationale constitutionele of wettelijke bepalingen bevoegdheden van wetgevende, bestuursrechtelijke, fiscale of budgettaire aard. Door dit – complexe, gevarieerde en gedifferentieerde – geheel van bevoegdheden dragen de regionale en de lokale bestuursorganen in de Unie bij tot de uitvoering van de wetgeving en het beleid van de Gemeenschap.

4. Hoewel de instellingen van de Unie in de loop der jaren - zij het onrechtstreeks - steeds meer rekening hebben gehouden met de regionale en lokale dimensie (gestage uitbreiding van de gebieden waarop de regionale en de lokale autoriteiten geraadpleegd worden, instelling van het Comité van de Regio's, totstandbrenging van een partnerschap op bepaalde beleidsgebieden, ontwikkeling van de jurisprudentie met betrekking tot het recht van beroep), rijst de vraag of daaruit, althans waar het de onderstaande kwesties betreft, geen conclusies moeten worden getrokken in verband met de grondwet, teneinde deze betrokkenheid zichtbaarder te maken.

Het gaat om de volgende kwesties:

- eerbiediging van de identiteit van de lidstaten en van hun staatsinrichting op nationaal, regionaal en lokaal niveau;
- raadpleging en partnerschap;
- statuut en werking van het CvdR;
- recht van beroep van de territoriale overheden voor de communautaire rechter.

II. PLAATS EN ROL VAN DE REGIONALE EN DE LOKALE OVERHEDEN

Uitdrukkelijke verwijzing in de grondwet

5. Aangezien de regionale en lokale dimensie in het leven van de Unie een steeds belangrijker plaats inneemt, moet men zich de vraag stellen of deze realiteit niet in de eerste artikelen van de grondwet dient te worden onderkend.

In de preambule van het Handvest van de grondrechten staat al dat de Unie bijdraagt aan de instandhouding en de ontwikkeling van haar gemeenschappelijke waarden, met inachtneming van de "nationale identiteit van de lidstaten en hun staatsinrichting op nationaal, regionaal en lokaal niveau".

In het licht van de voorstellen die uit verschillende hoeken afkomstig zijn, kan men zich afvragen of het voldoende is dat deze bepaling betreffende de inachtneming van de identiteit van de lidstaten en hun staatsinrichting, genoemd wordt in de preambule van het Handvest van de grondrechten, dan wel of zij in de eerste artikelen van de grondwet dient te worden opgenomen. Zo stelt de Werkgroep aanvullende bevoegdheden in haar conclusies voor om het bepaalde in artikel 6, lid 3, van het VEU, nl. dat de Unie de nationale identiteit van haar lidstaten eerbiedigt, transparanter te maken door te preciseren dat tot de essentiële onderdelen van de nationale identiteit onder meer "de fundamentele structuren en de essentiële taken van een lidstaat, bijvoorbeeld de politieke en constitutionele structuur, waaronder regionaal en plaatselijk zelfbestuur...", behoren.

II. DEELNEMING AAN DE BESLUITVORMING EN AAN DE UITVOERING VAN DE BESLUITEN

6. De deelneming van bepaalde regio's met wetgevende bevoegdheden aan de besluitvorming kan zeer sterk zijn: luidens artikel 203, eerste alinea, van het VEG, "bestaat de Raad uit een vertegenwoordiger van elke lidstaat op ministerieel niveau die gemachtigd is om de regering van de lidstaat die hij vertegenwoordigt, te binden". Deze verdragsbepaling is in Maastricht gewijzigd, zodat de lidstaten in de Raad door regionale ministers kunnen worden vertegenwoordigd. Elke lidstaat bepaalt voortaan volgens zijn grondwettelijke orde wie hem mag vertegenwoordigen. Wanneer een minister van een regio deelneemt aan een Raadszitting, vertegenwoordigt hij uiteraard de centrale staat, niet zijn regio. Duitsland, België en Oostenrijk, drie lidstaten met een federale structuur, hebben instrumenten in het leven geroepen waardoor de deelstaten aan Raadszittingen kunnen deelnemen. Andere gedecentraliseerde staten zorgen ervoor dat hun regio's met wetgevende bevoegdheden aan de besluitvorming deelnemen middels een interne procedure, waarbij de regering deze regio's, wanneer hun bevoegdheden in het geding zijn, raadpleegt voordat zij een standpunt bepaalt dat zij in de Raad van de Unie zal bepleiten.

Partnerschap en raadpleging

7. Sedert geruime tijd beraden de Europese instellingen en in het bijzonder de Commissie zich in het kader van het debat over governance over de vraag hoe de economische en de sociale partners, maar ook meer bepaald de regionale en de lokale gesprekspartners het best kunnen worden betrokken bij de vaststelling en de uitvoering van het beleid. Dat beraad wordt geschraagd door de ruime ervaring die is opgedaan met raadpleging op alle niveaus.

8. De regionale en de lokale gesprekspartners worden immers op verscheidene niveaus geraadpleegd:
- de lidstaten informeren en raadplegen hun territoriale overheden op zeer uiteenlopende wijze over communautaire aangelegenheden;
 - zij worden ook via het Comité van de Regio's geraadpleegd;
 - in het kader van de vaststelling van haar beleid raadpleegt de Commissie de regionale en de lokale gesprekspartners op gezette tijden; deze externe raadpleging vormt een onderdeel van het merendeel van haar werkzaamheden.
9. Het beginsel van het partnerschap dat voor de structuurfondsen geldt, is in dat opzicht een zeer bijzondere wijze van deelneming van de regionale en de lokale gesprekspartners. Artikel 8 van de Algemene bepalingen inzake de structuurfondsen ⁶ bepaalt namelijk dat de communautaire actie tot stand komt in nauw overleg tussen de Commissie, de betrokken lidstaat en de autoriteiten en instanties die door de lidstaat zijn aangewezen op nationaal, regionaal of lokaal niveau. Uiteraard eerbiedigt dit artikel de interne bevoegdheidsverdeling van de lidstaten. Aan het beginsel wordt uitvoering gegeven door de instelling van toezichtcomités, die deelnemen aan de programmering van de steun en aan de uitvoering en de evaluatie van de door de Unie gefinancierde programma's en projecten. Deze toezichtcomités, met veelal de regio als geografisch kader, zijn samengesteld uit vertegenwoordigers van de lokale en de regionale autoriteiten, maar ook van de sociale partners en de sectorale autoriteiten (bijvoorbeeld op milieugebied), eveneens op regionaal niveau.
10. Zowel het beginsel van het partnerschap als de raadplegingsmechanismen sporen met technieken van gedecentraliseerde governance, die berusten op de gedachte dat de aanvaarding van een beleid door diegenen die ermee beoogd worden, en bijgevolg de doeltreffendheid ervan, rechtstreeks samenhangt met de deelneming van deze laatsten aan de vaststelling ervan. Aldus kan ook bij de uitvoering van het communautaire beleid rekening worden gehouden met specifieke situaties.

⁶ Verordening (EG) nr. 1260/1999 van de Raad.

11. In het kader van haar meest recente werkzaamheden inzake governance stelt de Commissie voor deze technieken uit te breiden om de uitvoering van bepaalde communautaire beleidsvormen met inachtneming van de verscheidenheid van de regionale en de lokale overheden te vergemakkelijken.⁷ Wat de raadpleging betreft, heeft de Commissie, die op 11 december een mededeling met als titel "Naar een krachtige cultuur van raadpleging en dialoog" heeft bekendgemaakt, aangekondigd dat zij in februari 2003 nadere bepalingen betreffende de raadpleging van de territoriale overheden zal voorstellen.
12. Tijdens het debat over het witboek over Europese Governance hebben de regionale en de lokale overheden een meer systematische dialoog met hun representatieve verenigingen gevraagd. Gezien de ervaring die bij het beheer van de structuurfondsen met het beginsel van het partnerschap is opgedaan, hebben het Comité van de Regio's en de belangrijkste verenigingen van de regio's en de lokale overheden gevraagd om de techniek van het partnerschap ook voor de uitvoering van andere communautaire beleidslijnen te gebruiken.
13. Ten slotte hebben twee werkgroepen van de Conventie die zich bezighouden met subsidiariteit en vereenvoudiging, voorstellen gedaan met betrekking tot de raadpleging van de belanghebbende partijen. Volgens de Werkgroep vereenvoudiging zal raadpleging van de regionale en de lokale overheden vóór het Europese wetgevingsproces de kwaliteit van de Europese wetgeving ten goede komen. Volgens de Werkgroep subsidiariteitsbeginsel zal het subsidiariteitsbeginsel beter worden toegepast naarmate het vroeger in het wetgevingsproces in aanmerking wordt genomen. Haars inziens moet de Commissie zo spoedig mogelijk advies vragen aan alle actoren en met name aan de lokale en de territoriale overheden die rechtstreeks of onrechtstreeks worden geraakt door het voorgenomen of in voorbereiding zijnde wetgevingsbesluit.
Volgens deze groep zou het aan elk wetgevingsvoorstel te hechten subsidiariteitsmemorandum "elementen moeten bevatten waarmee de financiële gevolgen van het voorstel, alsook het effect ervan, in geval van een richtlijn, op de door de lidstaten (op nationaal of op een ander niveau) vast te stellen regelgeving kunnen worden beoordeeld".

⁷ "Kader voor tripartiete contracten en overeenkomsten op basis van streefdoelen tussen de Gemeenschap, de staten en de regionale en lokale autoriteiten", COM (2002) 709 def.

IV. COMITÉ VAN DE REGIO'S

14. Bij het Verdrag (artikel 263 VEG) is er een "comité van raadgevende aard ingesteld, bestaande uit vertegenwoordigers van de regionale en lokale lichamen". De leden worden op voordracht van de onderscheiden regeringen door de Raad benoemd (met gekwalificeerde meerderheid van stemmen na de inwerkingtreding van het Verdrag van Nice). Het weerspiegelen van de volle rijkdom en verscheidenheid van de regionale en lokale werkelijkheid in de Unie heeft sinds de oprichting van het Comité tot zijn voornaamste doelstellingen behoord. Het heeft dan ook een zeer heterogene samenstelling: hoewel het de naam "Comité van de Regio's" draagt, kennen sommige lidstaten deze territoriale onderverdeling niet, terwijl het regionale niveau in andere lidstaten over wetgevende bevoegdheden beschikt die gelijkwaardig zijn aan die van de centrale staat.
15. In de praktijk is het Comité samengesteld uit zowel regionale als lokale vertegenwoordigers, hetgeen voor alle lidstaten geldt, ongeacht hun politieke, territoriale structuur. Niettemin zijn in sommige federale of sterk geregionaliseerde lidstaten (Duitsland, Oostenrijk, België, Spanje) alle regionale entiteiten lid, en wordt het lokale niveau daar slechts marginaal vertegenwoordigd. Overigens wordt van deze staten het hele grondgebied vertegenwoordigd, terwijl de nationale delegaties van de andere staten bestaan uit een staalkaart van vertegenwoordigers van verschillende territoriale niveaus.
16. De samenstelling van het Comité weerspiegelt niet de demografische realiteit van de lidstaten. In lid 2 van artikel 263 VEG is het aantal Comitéleden per lidstaat vastgelegd. De verhouding Comitélid / burgers van de lidstaat loopt zeer uiteen⁸. Het Verdrag van Nice heeft daar niets aan veranderd, en heeft in vergelijkbare verhoudingen leden voor de nieuwe lidstaten toegevoegd. Bij datzelfde Verdrag wordt echter wel bepaald dat de Comitéleden van het Comité in een regionaal of lokaal lichaam gekozen moeten zijn of politiek verantwoording schuldig moeten zijn aan een gekozen vergadering.
17. Het Comité van de regio's heeft tot taak om als adviesorgaan aan het communautaire besluitvormingsproces deel te nemen. Het advies van het Comité is verplicht (doch niet bindend)

⁸ De verhouding bedraagt bijvoorbeeld voor Duitsland 1/3 418 000, voor Luxemburg 1/71 500 en voor Italië 2 400 500.

in de specifiek in het Verdrag genoemde gevallen: gemeenschappelijk vervoersbeleid, werkgelegenheid, sociale politiek, onderwijs, beroepsopleiding, volksgezondheid, trans-Europese netwerken, economische en sociale samenhang en milieu. Maar Commissie, Raad en Parlement kunnen alle om een advies over andere onderwerpen verzoeken, en het Comité zelf kan tot het uitbrengen van een advies besluiten wanneer het Economisch en Sociaal Comité advies moet uitbrengen.

18. Het Comité van de Regio's heeft verzocht om versterking van zijn raadgevende bevoegdheden, in het bijzonder door de Commissie en de Raad ertoe te verplichten hun besluiten om zijn adviezen niet op te volgen, met redenen te omkleden. Daarnaast verlangt hij het recht van beroep bij het Hof teneinde zijn eigen bevoegdheden te waarborgen. Dit beroepsrecht⁹ moet worden onderscheiden van beroep wegens schending van het subsidiariteitsbeginsel, dat door de Werkgroep subsidiariteit is voorgesteld (zie punt 20).
19. Behartiging van de regionale en lokale belangen en opvattingen binnen de structuur van de Unie: het Comité heeft zijn institutionele eisen gemotiveerd door te wijzen op het noodzaak de regionale en lokale belangen beter te behartigen. Anderen hebben evenwel opgemerkt dat, wil het Comité nieuwe bevoegdheden kunnen uitoefenen, zijn samenstelling grondig van aard moet veranderen. Naar hun mening vormt het heterogene karakter van het Comité weliswaar geen beletsel voor de uitoefening van zijn huidige raadgevende taken, maar zou dat wel het geval zijn voor de uitoefening van ruimere bevoegdheden. Overigens heeft het Comité van de Regio's zelf de wens geuit de diversiteit van het lokaal en het regionaal bestuur beter te weerspiegelen door de regionale en de lokale vertegenwoordiging beter met elkaar in evenwicht te brengen in de samenstelling van de nationale delegaties.
20. Ten slotte zij gememoreerd dat de Werkgroep subsidiariteit zich lang heeft beraden over de plaats die het Comité van de Regio's moet krijgen met het oog op een betere toepassing van het subsidiariteitsbeginsel. De werkgroep is met name na het horen van de vertegenwoordigers van het Comité van de Regio's die waarnemers zijn bij de Conventie, overeengekomen dat het Comité van de Regio's het recht moet krijgen bij het Hof van Justitie een beroep in te stellen wegens schending van het subsidiariteitsbeginsel. Dat beroep zou betrekking hebben op de voorstellen die voor advies aan het Comité van de Regio's zijn voorgelegd en waarover dat comité in zijn advies bezwaren in verband met de subsidiariteit heeft geformuleerd.

⁹ Door middel van een dergelijk beroepsrecht zou het Comité van de Regio's bijvoorbeeld de nietigverklaring wegens schending van een wezenlijk vormvoorschrift kunnen eisen van een besluit dat is aangenomen zonder dat het Comité tevoren is geraadpleegd op een gebied waar dat verplicht is.

V. REGIO'S MET WETGEVENDE BEVOEGDHEDEN

21. Afgezien van deelname, in bepaalde gevallen, aan de werkzaamheden van de Raad, moeten regio's met wetgevende bevoegdheid juist vanwege hun bevoegdheden het Gemeenschapsrecht omzetten. Ondanks het feit dat deze verplichting tot omzetting van richtlijnen in federale lidstaten een wetgevend optreden op regionaal niveau in plaats van op federaal niveau kan vereisen, is dit tot dusver niet van invloed geweest op de rechtsbetrekkingen tussen de Gemeenschap en de lidstaten. Zo heeft het Hof van Justitie gesteld dat het weliswaar de taak van alle autoriteiten, centraal of regionaal, is, binnen hun respectieve bevoegdheidsgebieden de naleving van het Gemeenschapsrecht te waarborgen, maar dat de Gemeenschapsinstellingen zich niet kunnen uitspreken over de verdeling van de interne bevoegdheden in de afzonderlijke lidstaten. Bijgevolg kan een beroep wegens niet-nakoming uit hoofde van artikel 226 VEG uitsluitend tegen de regering van de betrokken lidstaat worden ingesteld, zelfs indien de niet-nakoming voortvloeit uit een handeling of een nalatigheid van een regio; de lidstaat mag zich in zo'n procedure niet op de bepalingen betreffende de interne bevoegdheidsverdeling beroepen om de niet-nakoming te rechtvaardigen ¹⁰.
22. Er is gevraagd een specifiek beroepsrecht voor de regio's in te stellen, met als reden dat een handeling van de Unie van invloed is op de uitoefening van de eigen bevoegdheden die zij krachtens de respectieve stelsels van constitutioneel recht genieten.
23. Momenteel kunnen regionale instanties enkel een beroep tot nietigverklaring bij het HvJEG instellen uit hoofde van artikel 230, vierde alinea, VEG, als "rechtspersoon", onder dezelfde voorwaarden als iedere natuurlijke persoon, te weten hetzij indien het bestreden besluit tot hen gericht is, hetzij indien dit hen rechtstreeks en individueel raakt. Volgens vaste rechtspraak van het Gerecht van eerste aanleg ¹¹ mogen regio's in één specifiek geval beroep instellen, te weten tegen beschikkingen van de Commissie inzake overheidssteun waarbij een verbod wordt gesteld op door deze regio's verleende steun. Zelfs indien zo'n verbodsbeschikking is gericht tot de lidstaat en niet tot de regio, is de rechtspraak van mening dat zij desalniettemin betrekking heeft op de betrokken regionale overheid "*daar zij haar rechtstreeks belet om naar eigen goeddunken haar bevoegdheden uit te oefenen*". Bovendien heeft de communautaire

¹⁰ Zie C-227/85 - 230/85, Commissie vs België, Jur. 1988, I; C-211/91 Commissie vs België, 1992, I-6757; C-95/97, Jur. 1997, I-1787.

¹¹ T-214/95, Vlaams Gewest vs Commissie, Jur. 1998, II-717; T-609/97, Regione Puglia vs Commissie, Jur. 1998, II-4051; Freistaat Sachsen vs Commissie, Jur. 1999, II-3663.

rechter in deze gevallen opgemerkt dat het verzoekende regionale lichaam wel degelijk een eigen belang heeft, dat niet samenvalt met dat van de lidstaat waartoe het behoort, *in zoverre dit lichaam eigen rechten en belangen heeft, zijn de in de bestreden beschikking bedoelde steunmaatregelen genomen op basis van de wetgevende en financiële autonomie waarover zij rechtstreeks op grond van de grondwet van de betrokken lidstaat beschikt*. Daarentegen is het beroep van een regio niet ontvankelijk indien zij zich niet op de uitoefening van eigen bevoegdheden kan beroepen, maar enkel sociaal-economische gevolgen van het betwiste besluit op haar grondgebied kan aanvoeren ¹².

24. Het staat evenwel niet vast of de huidige rechtspraak zodanig in de praktijk kan worden gebracht dat een regio met wetgevende bevoegdheid krachtens artikel 230, vierde alinea, VEG de wettelijkheid van een richtlijn (of, in de toekomst: kaderwet) kan betwisten die krachtens het constitutioneel recht van de lidstaat door haar moet worden omgezet, en die derhalve "het naar haar goedgevallen uitoefenen van haar wetgevende bevoegdheden" zou aantasten. Het probleem in zo'n geval is de vereiste dat het besluit de regio "individueel" (artikel 230, vierde alinea, VEG) moet raken, want deze term wordt restrictief uitgelegd volgens de "Plaumann"-rechtspraak, die onlangs door het Hof van Justitie is bevestigd ¹³; dit probleem is overigens reeds gesignaleerd in de Conventie ¹⁴.
25. Zoals bekend, heeft de Werkgroep subsidiariteit de mogelijkheid verworpen om aan regio's die binnen hun nationale institutionele structuur over wetgevende bevoegdheden beschikken, een recht van beroep wegens schending van het subsidiariteitsbeginsel toe te kennen.

¹² T-238/97 Comunidad Autónoma de Cantabria vs Raad, Jur. 1998, II-2271; Freistaat Sachsen vs Commissie, Jur. 1999, II-3663, r.o. 87.

¹³ Deze rechtspraak laat slechts bij uitzondering beroep van particulieren tegen besluiten van algemene strekking toe, zelfs indien deze rechtstreekse werking op hen hebben, wanneer zij worden getroffen "*uit hoofde van zekere bijzondere hoedanigheden of van een feitelijke situatie welke hen ten opzichte van ieder ander karakteriseert en hen derhalve individualiseert op soortgelijke wijze als een geadresseerde*". Zie arrest van het Hof van Justitie van 25 juli 2002 in zaak C-50/00 P, UPA, zaak 25/62, Jur. 197, dat een bevestiging is van het arrest Plaumann, zaak 25/62, Jur. 197, tegen de ommezwaai die door advocaat-generaal Jacobs in deze zaak en door het GEA in het arrest van 3 mei 2002, T-177/01, Jégo-Quéré, in overweging is gegeven.

¹⁴ Zie met name het eindverslag van Werkgroep II, CONV 354/02, blz. 15-16, met verwijzingen naar meerdere bijdragen van Conventieleden over dit onderwerp.

VI. TE ONDERZOEKEN MOGELIJKHEDEN

- 1) Moet er in de eerste artikelen van de Grondwet een verwijzing naar de regionale en lokale overheden worden opgenomen? Zo ja, wat voor een verwijzing? Bent u van mening dat de verwijzing in het Handvest volstaat?
- 2) Zouden voorstellen over de raadpleging van en het partnerschap met de territoriale overheden een plaats kunnen krijgen in, enerzijds, titel VI van het ontwerp van het constitutioneel verdrag, betreffende het democratisch leven van de Unie, en, anderzijds, in het dispositief betreffende subsidiariteit?
- 3) Met betrekking tot het Comité van de Regio's:
 - moet er iets aan de samenstelling van het Comité van de Regio's worden veranderd om het meer in overeenstemming te brengen met de werkelijke demografische en territoriale situatie van de Unie?
 - moeten, ondanks het bestaan van de algemene plicht voor de instellingen om hun besluiten te motiveren, de Commissie en de Raad ertoe worden verplicht hun besluit om een advies van het Comité niet op te volgen, met redenen te omkleden?
 - kan het beroepsrecht van het Comité van de Regio's bij het Hof ter waarborging van zijn eigen bevoegdheden een plaats krijgen in het constitutioneel verdrag?
- 4) Moeten de regio's uitdrukkelijk worden vermeld in artikel 230, vierde alinea, VEG? Zou het denkbaar zijn te kiezen voor een oplossing in de lijn van de, in het verslag van Werkgroep II opgenomen, voorstellen om het in dit artikel bedoelde beroepsrecht van natuurlijke en rechtspersonen uit te breiden tot besluiten van algemene strekking die rechtstreeks toepasselijk zijn op de betrokken personen?